

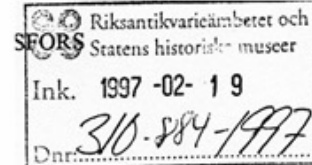

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Kulturmiljö

BESLUT

Datum
1997-01-23

Beteckning
221-6114-1996

Byggnadsminnesförklaring av Tullgården i Ratan, fastigheten Ratahamn 1:3,
Bygdeå socken, Robertsfors kommun, Västerbottens län
(4 bilagor)

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 3 kap. 1§ lagen om kulturminnen
(1988:950) Tullgården i Ratan på ovannämnda fastighet, för byggnadsminne.

Länsstyrelsen meddelar enligt 3 kap. 1§, samma lag, att följande skall gälla
för byggnadens och kringliggande områdes skydd och underhåll:

SKYDDSFÖRESKRIFTER

- Huvudbyggnaden får inte rivas eller flyttas.
- Densamma får inte heller till det yttre byggas om eller på annat sätt förändras.
- I byggnadens inre får inte sådana åtgärder vidtas som medför ingrepp i ursprunglig befintlig rumsindelning eller i byggnadens stomme. Inte heller får åtgärder vidtas som innebär ingrepp i äldre fast inredning såsom plankgolv, socklar, listverk, innertak, kakelugnar samt dörrar och fönster med tillhörande foder.
- Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att Tullgårdens utseende och karaktär inte förvanskas. Området får inte ytterligare bebyggas.

UNDERHÅLL

- Underhållsåtgärder skall utföras med kulturhistoriskt riktiga och av Länsstyrelsen godkända material och metoder och på sådant sätt att den ålderdomliga karaktären bibehålls. Vård- och underhållsåtgärder skall planeras och utföras i samråd med Länsstyrelsen.
- För underhållet av den till Tullgården hörande bagarstugan gäller Plan- och bygglagen 3 kap. 13§.

ÖVRIGA BESTÄMMELSER

Med stöd av 3 kap. 14§ lagen om kulturminnen kan Länsstyrelsen ge tillstånd till ändring av byggnadsminnet om det finns särskilda skäl.

Länsstyrelsen erinrar också om de generella bestämmelserna i 3 kap. 10, 12 och 13§§ i PBL om varsamhet och hänsyn till bl.a. kulturhistoriska och

Postadress Gataadress Telefon Telefax Guro

konstnärliga värden vid ombyggnad, ändring och underhåll. Vidare stadgas i 3 kap. 17§ PBL att tomt skall hållas i vårdat skick.

REDOGÖRELSE FÖR ÄRENDET

Länsstyrelsen har den 14 maj 1996 väckt fråga om byggnadsminnesförklaring enligt 3 kap 4 § kulturminneslagen (1988:950) av Tullgården i Ratan på rubricerad fastighet som ägs av Robertsfors kommun.

Riksantikvarieämbetet och Västerbottens museum har i yttrande förklarat en byggnadsminnesförklaring motiverad.

Frågan om en byggnadsminnesförklaring fördes fram 1995 i samband med diskussionerna om inrättande av ett kulturum i Tullgården. Robertsfors kommun ställde sig då positiv till att skydda Tullgården som byggnadsminne. Kommunstyrelsens ordförande Sture Högberg godkände skriftligt skyddsföreskrifterna den 12 december 1996.

MOTIVERING

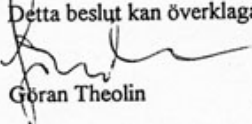
1767 avskaffades de viktigaste delarna av det så kallade bottniska handelsvänet genom att sex städer, däribland Umeå, fick "aktiv stapelrätt", dvs. rätt att avsända fartyg till utlandet. Den "passiva stapelrätten", dvs. rätt att ta emot utländska fartyg, erhöles först 1812. Dessa åtgärder innebar ett uppsving för sjöfarten och handeln. Till en början var Umeås stapelrättigheter knutna till Ratan som 1767 hade blivit stapelhamn för hela det dåvarande Västerbottens län med städerna Umeå, Piteå, Luleå och Torneå. I Ratan, som vid den här tiden kallades "Norrlands hamn", upprättades samtidigt tullbevakning. Det första tullhuset låg på Rataskär, men ett nytt uppfördes 1861 på fastlandssidan. Det är detta senare tullhus som nu byggnadsminnesförklaras.

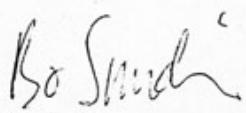
Huset är uppfört 1861 efter en ritning av A. Gadelius. Det är byggt av timmer till en och en halv våning på sockel av tuktad natursten. I mitten av huset ligger förstuga och därinnanför en stor sal samt matrum. Från entrén räknat ligger köket och köskammaren på vänstra sidan (mot norr) och vaktrum, tullkammare och förmak till höger (mot söder).

Tullhuset är mycket oförändrat både exteriört och interiört. Överensstämmelsen med originalritningen från 1860 och fotografier från 1897 är mycket god. Den ursprungliga rumsindelningen är till allra största delen kvar i bottenvåningen, likaså de flesta snickeridetaljer, golv och fönster. Tre kakelugnar är bevarade. Tullhuset i Ratan är den äldsta och mest välbevarade byggnaden från tullverksamheten i Västerbotten. Det utgör ett minnesmärke över den drygt hundraåriga handels-, sjöfarts- och skeppbyggeriepoken under 1700- och 1800-talen i Västerbotten. Gamla tullmagasinet i Umeå från 1901 (byggnadsminne sedan 1980-06-23) som är av helt annan volym och karaktär och representerar en annan epok, kompletterar bilden av tullens verksamhet i Västerbotten.

Tullhuset i Ratan och närmast kringliggande område är därför att betrakta som synnerligen märkligt genom sitt kulturhistoriska värde. Byggnaden uppfyller därmed kravet i 3 kap. 1§ lagen om kulturminnen och får förklaras som byggnadsminne.

Detta beslut kan överklagas, se bilaga.

Göran Theolin

Bo Sundin

Bilagor:
Situationsplan
Ritning 1860
Fotografier
Hur man överklagar

Kopior till:
Riksantikvarieämbetet
Västerbottens museum (efter laga kraft)
Lantmäteriet FACR
Byggnadsnämnden i Robertsfors kommun
Kultur- och fritidsnämnden i Robertsfors kommun
Plan
KMf

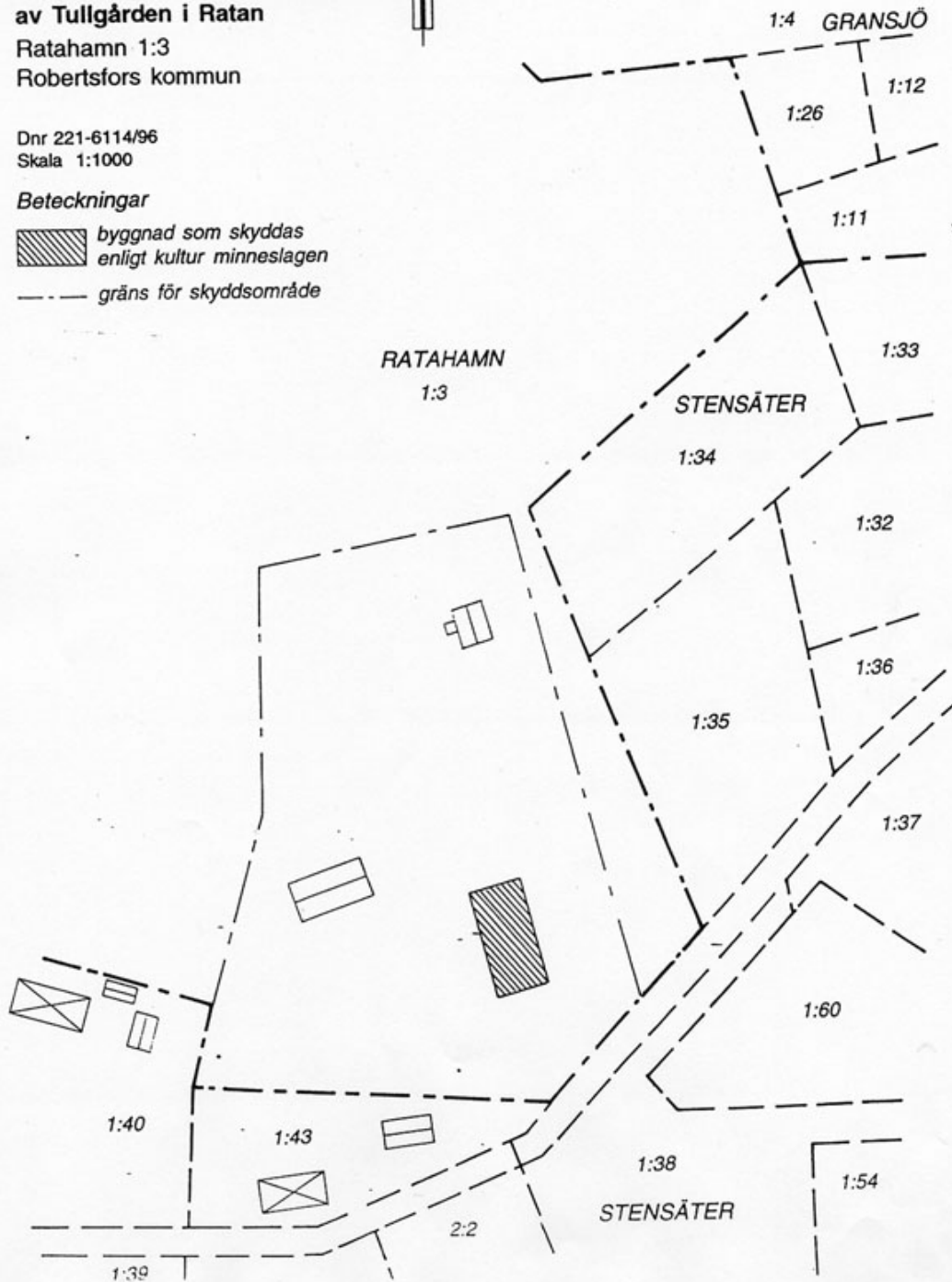
Karta över
Byggnadsminnesförklaring
av Tullgården i Ratan
Ratahamn 1:3
Robertfors kommun

Dnr 221-6114/96
Skala 1:1000

Beteckningar

- byggnad som skyddas enligt kulturminneslagen
- gräns för skyddsområde

Tullgården i Ratan, fastigheten Ratahamn 1:3, Bygdeå socken,
Robertsfors kommun

Fotobilaga inför byggnadsminnesförklaring

Fotograf: Bo Sundin
Tid: 1996-08-22

Tullgården i Ratan
Foto från SV

Tullgården i Ratan
Foto från NV

